

FİKİRLER

Cilt : 4

15 Teşrinisani 1934

Sayı : 73

Müşahabe;

Hakkı Beha

Muallimler Müstahsil mi Müstehtlik midirler ?

İktisat ilmi, bir tecrit ile, İnsanları iki kısma ayırır: Müstahsil müstehtlik. Tecride müracaat etmeksizin böyle bir tasnife imkân bulunmazdı; çünkü, Dünyada yalnız zeki veya yalnız hassas, veyahut yalnız faal bir İnsan mevcut olamayacağı gibi yalnız müstahsil veya yalnız müstehtlik bir İnsan da yoktur.

Alelekser müstahsilin bal yapan amele arıya, müstehtlikinde sarıca arıya veya eşek arısına benzedildiği için müstahsile hürmet, müstehtlikten de nefret edilmek bu günkü hassasiyete çok muvafık gelmektedir. Tarihte bilhassa bizim tarihimizde buna tamamen muhalif bir hassasiyetin hakim olduğu zamanlar pek de uzak değildir.

Bu hürmet veya nefret, istihsalin diğer kâmlığa, istihlâkin hodkâmlığa rabtedilmesinden neşet etmektedir. Muhtelif iktisat mekteplerinin tarzı telekki ve tefsirine nazaren bu hükümlerde kat'i bir hakikat bulunmamak lâzım gelir. Fakat pratik bir görüşle ve umumî bir tarzda hükmedilmek istenilirse müstahsile hürmet müstehtlikten de istihlâkinin derecesine ve tarzına göre nefret etmek zarurî görüyor.

Amele arı, balını yaparken hiçte alturivist değildir. O, balını münhasiren kendi tegaddisi için yapar. Fakat bu balı yapmak faaliyeti onda öyle pirinsiyaktır ki miktar istihsalinin, istihlâk edebileceği miktarı tecavüz ettiğinin farkına bile varmaz. Bilhassa kovan suyu bol, çiçeği mebzul, havası lâtif bir muhite nakledildiği zaman bu miktar istihsal lüzumundan çok ziyade artar. Ve arının bu insiyakı

fili kendi kendine, farkına varılmaksızın olur. Bir fazilet yani arı farkında olmaksızın alturivist olmuş bulunur.

Arıcılığın son terekkiyatı arıyı daha faziletkâr yapabilmenin kola yını bulmuştur. Sun'î gömeç, makine vasıtasile sun'î surette yapılan gümecler arıya gömeç imali için sarfedeceği zamanı ve büyük bir eneri miktarını kazandırıyor. Kazanılan bu fazla zaman ve enerjide fazla istihsale sebep oluyor. Medeniyet haziranın arıların insiyakî fiillerine karşı gösterdiği bu tatyipkâr muavenet ve murakabesini müstahsil beşeriyetin meş'ur failerinden esirgemesi aklın kolay kolay izah edebileceği derece ile bir hodkâmlık değildir.

Sarih olmasada gayri vazihte olmiyan şu beyanattan sonra istih-sal ve istihlâk mefhumları ile sunufu içtimaiyenin arasındaki münasebetlere temas edilebilir. Fiziyokratlarla onları takip eden bazı iktisadî mesalike nazaren (Müstahsil) sıfatı mükerreremesi ya münhasiren çiftçiye vaye çiftçi ile beraber erbabı sanayie verilmek iktiza eder. Halbuki bu günkü iktisat mezahibi serbest meslek erbabını da, istihsale, dolayisile vaki olan hizmetlerine binaen müstahsil addetmektedir. Bir Avukatın nasıl müstahsil addedebileceğine birdenbire belki akıl irdiremeyenler bulunur. Fakat bir çiftçinin bir davasını deruhte etmekle ona muhakimde gaip edeceği zamanı ve bu zamanla beraber hakkını kazandıran bir Avukatın mesaisi düşünülecek olursa aklın san'at istihsale irmemesi için sebep kalmaz. Fransız iktisatçılarından Dunneyir : «Eyi bir muallim münevver İnsanların müstahsilidir. Eyi bir doktorda sıhhatlı adamlar istihsal eder» Diyor Jan Batissaille da maddi servetlerin yanında manevi servetlerin mevcut olduğunu kabul etmişti. Bir mühendis ve mimar için de böyle düşünülebildiği gibi muallim hakkında da aynı kıyasa tab'an böyle hüküm verilebilir. Fakat biz burada biraz tevekkuf etmek isteyoruz.

Kavaidi ahlâkiye arasında bir critrium kaidesi vardır : Bir gayei hayriyeye isale vasıta olan endifferent her fiil, ahlâki ; şerri müntec olan her fiilde gayri ahlâkidir. Demek ki fiiller daha doğrusu amiller, haiz oldukları niyetler ve vasıl oldukları gayelerle ölçülür. Terbiyedeki randumana verilen ehemmiyetle bundan başka bir şey değildir.

Avukatın, müstahsilin davasını müdafaa etmesi, muhedisin ona yollarını yapması, mimarın ev inşa etmesi, doktorun, hastalıklarını tedavi eylemesi ile muallimin doğrudan doğruya çocuğu ve ondan pekte farklı olmayan cahil İnsan yapması arasında bir fark aranırsa

bulunacak fark muallimin lehine çıkar. Fakat muallimin mesaliki saire erbabına karşı istihraç ettiğimiz bu Ruchanını bir az evel serdettiğimiz creterum kaidesine tatbik ederek sıbhatını ispat için İnsan olduğunu farzettığımız çocuğun veya cahilin müstahsil veya sadece müstehlik veyahut müstehlikten daha müthiş bir şey olan müsrif bir İnsan mı olduğunu anlamak lâzımdır. Bir muallimin şerefli mükerreren bir müstahsil addedilebilmesi için verdiği randımanın kemiyetini değil keyfiyetini muayene ve tetkik etmelidir. Bu randımanın gösterdiği keyfiyet istihsal lehinde ise muallim de şerefli bir müstahsil olur. Eğer muallim yalnız müstehlik yetiştirmiş ise kendiside basit bir müstehlik, ve hepsinden fenası olmak üzere muallimin mesaisi cemi-yete bir müsrif, bir terbiye, bir ne oldum delisi veriyorsa o mualliminde müstehlik, müsrif ve muzır bir unsur telekki edilmesi zaruret kespeder. İş bununlada kalmaz. Muallim kendisi müstahsil, müstehlik ve müsrif yetiştirdiğine göre bunların amili, fabrikatoru olmakla mem-duh veya muatip olur.

Vasıl olduğumuz bu netice bize faal, canlı, ameli bir terbiye ile yalnız mandarin yetiştiren iskolastik ve akademik bir terbiye arasındaki büyük farkı da izah etmiş oluyor.

Hakkı Beha

(Fransada Sosyoloji)

(Durkheimden)

Sosyoloji; İctimai hadiselerden, cemiyetlerin inhitat veya tekâmül-leri sebeplerinden bahseden bir ilimdir.

Evelden bu sebepleri gösteren böyle bir alimin varlığı bilinmeyordu. İctimai hadiseler, ve bir cemiyetin hayatı, fertlerin arzusuna göre her hangi bir şekil ve istikamet âlabilir sanılıyordu. O zaman mesele sadece şundan ibaretti: Cemiyete nasıl bir şekil ve istikamet vermeli?

Fakat bugün biliyoruz ki her cemiyetin kendine mahsus bir bünyesi ve bu bünyenin de kanunu vardır. Hüner, bu kanunu bulup ona göre hareket edebilmektir.

Binaenaleyh mesele, şuraya varıyor: Filân cemiyetin bünyesi şudur. Öyle bir cemiyete nasıl bir şekil ve istikamet vermek lâzımdır.

Halbuki sosyoloji, ilmi hale gelmezden evvel bu meselenin halli için yalnız bir takım indi prensipler öne sürüldü.

Lâkin 18 inci asırdâ fizikî ve tabii ilimlerin usul ve esasları, sosyolojiye de tatbik edilmeğe başlandı. 18 inci asrın Ansikolopedist filozoflarına göre: Alem bir olduğu için ilim de birdir. Tabiatın diğer sahalarında hükümran olan (Vetrimihanizm) in içtimaiyatta hükümran olmaması doğru değildir.

Montesquien ve Condorcet işte bu esastan mülhemdirler. Bu zatlar sosyolojiye yol açmışlarsa da içtimai hayat kanunları mefhumundan henüz uzakta idiler. Ancak 19 uncu asırdadır ki yeni ve kat'i bir terekki husule geldi.

*
*
*

Bu bapta ilk temeli kuran Saint-Simondur. Beşeri cemiyetlerin orijinal birer şeniyet olduğunu ve tabiatı teşkil eden diğer unsurlardan başka ve fakat aynı determihanizme tabi bulunduğunu ilk evvel söyleyen bu zattır. İctimai taazziler, ferdi uzviyetler gibi ayrıca bir ilmin

mevzuu olmak mecburiyetindedir. Simon, bu ilme (fiziyolojî sosyal) namı verilmesini teklif ediyordu. Bu mecburiyet, en ziyade terekki ve tekâmül meselesinde görülür. Simona göre terekkinin tesirinde masun kalmağa veya onun önüne engel çekmeğe çalışmak arzın günâ etrafında dönmesine mani olmağa uğraşmak gibidir. Ona göre terekki beşerin eseri değildir. Terekkinin ne gibi esbap ve şerait altında vukua geldiğini anlamak, kanununu bulmak için yegâne yol: Tarassut usulüdür. Mümkün olduğu kadar yol tarihi hadiseler tetkik olunacak ve beşeriyetin tekâmülünü mucip olan amiller, ancak bu hadiseler vasıtasile bulunacaktır. Bu yeni ilmin usulü, esas itibarile (tarihi) olacak. Fakat bu hususta tarihin faydalı olabilmesi için, sadece hadiseler kolleksiyonu halinde kalması kâfi gelmez. Hakikaten ilmi olmak mecburiyetindedir.

Simon, eğerçi bu ilmin programını çizmişse de bu terekki kanununu bulmak yolunda metodik bir teşebbüste buluumadı. Simonu düşündüklerini tahakkuk ettirmek şerefi (Angusti Comte) e nasip oldu. Filhakika kont sosyolojisinin temel fikirlerini, hocası Simondan aldı. Lâkin sadece düşünce ve tasavvur sahasında kalmıyarak bu ilmi korumağa üzendi ve bu ilmin metodunu yaptı, kadrosunu çizdi. Kont sosyolojiyi iki büyük şubeye ayırdı: Statik, dinamik.

Statik kısmın mevzuu: Tekâmülünü her hangi bir noktada olan bir cemiyetin muhtelif unsurlarını birbirine bağlayan amiller ve münasebetlerdir.

Dinamik kısmın mevzuu: Beşeri cemiyetlerin, tarih boyunca, hangi kanuna tab'an tekâmül ettiği meselesidir.

Kont, sosyoloji ilminin mevzuunu, böyle çizdikten sonra, tek başına bu ilmi korumağa uğraştı. Evvelâ statik sosyal kısmını ele alarak bunun ne gibi meseleleri ihtiva ettiğini ve bunların hal tarzlarını kısaca bildirdi.

Dinamik kısmını, mükemmelen hallettiğine kanidi.

(Contes de Philosophi positive) eserinin son iki cildini buna hasretti. Kont şuna kani idi ki beşeri cemiyetlerin hepsi, tek ve aynı bir kanuna tab'an tekâmül eder. İctimaiyatçının vazifesi, işte bu kanunu bulabilmektir.

Konte göre nevi beşeri teşkil ettiği muhtelif milletlerin ve cemiyetlerin hepsi birbirinin aynı olup, aynı suretle aynı istikamete tekâmül ederler.

Akıl nazarında beşeri cemiyetlerin birbirinin aynı olması ve binnetice tek umumi bir cemiyet alması lazım isede biliriz ki vaka ve şeniyet bu değildir.

tek umumî bir cemiyet değil, kabile, millet seyte, devlet gibi her biri kendine mahsus bir tarzda doğan ölen, tekâmül veya inhitat eden, muhtelif gayeler takip eden ve tekâmül itibarile birbirleri ucuna eklenemiyen hususî cemiyetler vardır. Beşerî tekevvün ve ölüş öyle mufassal bir şeydir ki Kont, bunu tahayyül bile etmemişti. İşte bunun içindir ki bugün kontun sosyolojisi, eskimiş ve tarihe karışmıştır. Bununla beraber onun sosyoloji, ilmine yaptığı hizmet pek büyüktür. İlimler silsilenin üstüne yep yeni bir ilim, sosyoloji ilmi ilâve etmiştir. Simon, bu ilmin müjdecisi idi; kont ise babasıdır. Bu ilmi dünyaya getiren ve ona (sosyoloji) adını veren, konttur. Hataya düşmesi tabiidir. Çünkü bir hamlede koca bir ilim kurulamaz. Sisteminin hatası dahi olsa onun muazzam eserinde şu cihet pek barizdir. İctimai hayat müsbet ve şeeni bir şeydir. Sosyoloji tetkikatına girmek ve sosyoloji adile bir ilim kurmak içinde bundan daha sağlam bir başlangıç noktası olamaz.

Kontun tesis ettiği bu ilim, bir müddet bakımsız kaldı. Fillhakika Essai sur le fndement de nos (Caurnot connaissances) ile tam „Encharnement des idies fondamentales“ eserinin ikinci cildinde içtimaiyatçıları alâkadar eden meseleler üzerine parmağını basmıştır. Fakat bunlardan bahsedışı âlimane olmaktan ziyade filozofane idi: Tarihten bir filozof gözile bahsetmiştir.

Ancak 1870 muharebesinden sonradır ki sosyolojik mülâhazalar öne sürülmeğe başladı. Yalnız bu arada, kontun izini İngilterede Herbert Spenser takibe başladı. Spenser, cemiyetlerin birer (tabii varlık) olduğunu ispat etmek için içtimai müesseseleri tekâmül ettiren kanunların, madde alemini tekâmül ettiren daha umumî kavaninin birer hususî şeklinde ibaret olduğunu göstermeğe uğraştı. Bilhassa içtimai taazzileri ile biyolojik taazzilerin müşahebeti meselesinde ısrar etti. Ve (cemiyet) lere birer nevi uzviyet nazarile baktı. Bunu tevazih için Espinas „Les Sociétés animales“ eserini yazdı (1877) ozamana kadar, cemiyetler ile kâinatın diğer varlıkları arasında bir boşluk vardı. Cemiyetler, ap ayrı bir şey zannediliyordu. Bu müellif gösterdi ki hayvanlar, fiziki surette birbirlerine merbut olarak, cemiyet halinde yaşamaktadırlar. ve basit hayvan cemiyetlerinden tedricen daha mufassal olanlarına geçilerek silsilenin üstünde bulunan hayvanlar cemiyetindeki bağın, fiziki değil ruhi olduğunu gösterdi. Bu suretle (cemiyet) biyolojik bir vakiadır, dedi.

Fakat bu zamana kadar sosyoloji, henüz yakasını felsefi muakale-

lerden kurtarmamış idi. Bu bahsettiğimiz mütefekkirlerin hepsi nazârında sooyoloji tek bir meseleden ibaretti:

İctimai tekâmülü meydana getiren kanunu bulmak (Kont)

Kâinatı tekâmül ettiren kanunlar, cemiyetlerde şamilmi (Spenser)

Bundan başka kont, sosyolojiyi yalnız tesis ettiğine değil, bir hamlede kurup bitirdiğine de kanıdı. Halbuki bir ilim, hiç bir vakit tamamen kurulup bitmiş, (artık ötesi yok) değildir. İlim, bir takım mahdut mevzuları muhtevi, hususi meselelerden dokunmuştur. Bu mevzular ve meseleler, birbirleriyle mütesanit oldukları kalde birbirlerinden ayrı ayrı tetkik edilmek mecburiyetindedirler. Aralarındaki rabıta ve tesanüt, ilim ilerledikçe, yavaş yavaş meydana çıkmaktadır.

Binaenaleyh sosyoloji — içtimai realiteyi bir hamlede anlamağa uğraşmaktan vazgeçmedikçe ve tahlil usulünü ithal ile ayrıca hususi meseleler teşkil edebilecek kısımları tefrik etmedikçe, müsbet bir ilim haline giremezdi.

İşte bu işi yapmağa Durkheim ile etrafında toplananlar teşebbüs etmişlerdir. Bu mütefekkirler, kontun sosyolojide (ihtisas devri) dediği devreyi açmağa uğraştılar. Hakiki bir iş bölümü tanzim ettiler. Üç gurup hadiseyi ele aldılar.

Dini hadiseler

Ahlâkî ve adli hadiseler.

İktisadî hadiseler.

Ve umumî sosyoloji yapmıyarak bir kısmı (dini içtimaiyat) bir kısmı ahlâkî ve adli içtimaiyat(, bir kısmı da (iktisadî içtimaiyat) ile uğraştı.

Hatta bu gurup, içtimaiyatın daha hususi meseleleriyle de uğraştı.

Hubert ve Mauss

Le Sacrifice, la Magie

Durkheim in Cahit bey tarafından tercüme edilen:

Dini hayatın ilk şekilleri.

Yine durkheimin: le Suicide

Aynı müelliflerin: Prohibition de l, inceste ile (iptidai devirlerde isdi-vaç) eserleri.

le Régime des costis ci Bougli F. Simiand in: (Maden amelesinin ücreti) Halbwachs in (amele sınıfı hayat seviyeleri).

Sonrada bazı zihniyet şekillerine ve mantık şekillerine ve mantık

ameliyelerine taalluk eden içtimai şartları tayin ve tespit edecek eserler meydana getirildi:

Durkheim Mauss Essai sur certaines formes primitives de classification.

Hubert: Etude sur la representations du Tamps

Lévy Bruhl: les Fancations mentab dans le sociés inferienrs.

Şurası doğrudur ki bu mevzular, sosyoloji kurulmazdan evvel, dinlerin, hukukun, ahlâkiyatın mukayeseli terihi ahlâk istatistiği iktisadiyat namları altında mütalâa ve tetkik edilmmişti. Fakat o tetkikler sosyoloji nuru altında yapılmış olmadığından mevzularını kısmen ihata edemiyorlardı. ve tetkik ettikleri hadiselerin mahiyeti esasiyesini teşkil eden içtimai karakter sezilemediğinden bu hadiselerin nerden gelüp nereye gittiği ve hangi muhitlere taalluk ettiği bilinmeksizin tetkik ediliyordu. Şöyle ki bunlar boşlukta asılı kalmış ve izah edilememiş bir halde idiler.

Filhakika bunların eyi anlaşılabilmesi ve faydalı olabilmeleri için evveliemirde birbirleriyle ve içinde ceryan ettikleri muhitlerle münasebetleri anlaşılmaq lazımdır. Bundan başka bu tetkikler, ilmi olmaktan ziyade edebî idi. Kanun mefhumu ekseriya mefkut idi.

Binaenaleyh içtimai hadiselerle ait tetkikler şöyle bir manzara arz etmekte idi: Bir tarafta mevzu bir olduğu halde birbirleriyle eyi bağlanamamış müteaddit ilimler, ki mütalâa ettikleri hadiselerin yer altından olan rabıtası ve derinliklerdeki vahdeti kavranılamıyor. İlmi ve pek (Rasional) de değil.

Diğer taraftan yer altında gizli bu vahdetten ve derin bağ ve intizamdan şuurdar ve faka tetkik ve mütalâa tarzı itibarile içtimai şeniyet üzerine tesiri olamayacak kadar semalarda dolaşan bir sosyoloji.

Bu vaziyet karşısında yapılacak iş şu idi: Sosyoloji ile o hususi ilimleri birleştirerek faydalı neticeler elde etmeğe uğraşmak.

Bu suretle sosyoloji ye, işlenecek maddeler verilmiş olacak; Hususi ilimlere de sosyolojik mahiyet verilmek suretile her biri hakiki birer içtimai ilim olmuş olacaktır.

İşte bu birleşmeği temin için 1896 dan itibaren Année Sociologique tesis edilerek bunda sosyologlar için birer hususi entere arzeden din tarihi, ahlâki ve adli müesseseler tarihi, ahlâk istatistiği, iktisat tarihi üzerine tetebbular neşredilmeğe başlandı.

Şimdiye kadar arzettiğimiz eserlerin menbai (Kont) dur. Bunlar aynı fikrin muhtelif tekâmül safhalarıdır. Şimdi ise diğer mühim iki esaslı fikirden bahsedeceğimiz ki bunların peykârı başkadır-

Bunlardan evvelâ (tard) ı görelim. Yukarı ki mütefekkirlerin hepsine göre içtimai hadiseler, kanun tesmiye edilen muayyen nisbetlerle birbirlerine bağlıdır. Ve içtimaiyatın vazifesi de bu kanunları arayıp bulmaktır.

Gerçi (tard), tarihi hadiselerinde mütevali ve muayyen hiç bir nizam yoktur diyorsada - ki bu, cemiyetlerin ilmi bir tarzda tetkik edilemeyeceğini kabule varır - bu nizamın okadar kaypak ve mütehavvil olduğuna kânidir ki bu bapta metodik ve kat'i yollar takibine imkân göremez.

(Tard) a göre bütün içtimai hadiseler, ferdi ihtiralar olup taklit tarikile intişar eder. (ihtira), deha mahsulüdür. Deha ise, (ulvi bir tesadüf) olup fennen izah edilemediği gibi her türlü tedabirden de teberridir. Filân veya filân memlekette tesadüf olarak doğar. (Tard)ın mesleğinde içtimai hayatın temel taşı, böylece, (tesadüf) olmuş oluyor. Taklidin de, şüphesiz, bir takım kanunları var ki (tard), bunları tayin ve tespite uğraşmıştır. Fakat bu kanunlar, okadar umumî ve şeklidir ki hususi hiç bir içtimai hadiseyi izah edememektedir. Şu halde bu mütefekkir nazarında tarih boyunca tekâmül etmiş olan bu günkü içtimai müesseselerin şekilleri, bir takım (mes'ut tesadüfler) neticesi olup fenni bir tetkike saha olamaz.

Bu suretle (tard), öğüst Kontun temel prensibi aleyhinde hareket etmiş oluyordu. Fakat bunun sebebini anlamak için o zamanı göz önünde bulundurmak icap eder. Filhakika o zaman, İtalyan krımyonoloji mektebi, Kontun pozitivizmine o derece hücum ediyordu ki onu "zerre kadar fenni olmıyan maddeci bir metarifizik,, diye ilân ediyordu. (Tard) ise hem pozitiviz mi, hem kriminoloji mesleğini red ile içtimai hadiselerin esas karakterinin (ruhi) olduğunu öne sürüyordu.

Le Play ı bilmem ayrı bir mektep sahibi diye göstermek mümkün mü; çünkü bu zat, filân veya falan sosyoloji mektebi aleyhinde değildir. Hatta meşguluyeti tamamen fenni de olmayup daha ziyade apologetique dir. Bununla beraber içtimai mevzularla meşgul olması dolayisile burada yeri vardır.

Bu eserler, fransanın en belli başlı eserleridir. Fakat bunlardan başka eserlerde vardır: Letournean nm: Ailenin, hukukun, mülkiyyetin

terbiyenin, edebiyatın tekâmülleri üzerine olan eserleri.

Dumont un S Dépopulation Coste nin Sociologie objective si gibi

Sosyoloji nin doğup tekâmül edebilmesi, şu iki vasma malik memleketlerde vukua gelebilirdi:

1) Maziye yaklaşımın kuvvetini kaybettiği yerlerde

Filhakika bir memlekette an'anacılık pek kuvvetli ise, içtimai müesseselerini diğer her yerdekenden üstün görür ve bunlar üzerinde hiç çalışmaz.

2) En mufassal bir iş üzerinde muayyen mefhumlar elde edebilecek kadar aklın kudretine iman etmiş olmak.

Fransa bu iki vasma maliktir. İhtilâli ile ananevi içtimai teşekkülleri yıktı. Dekarti yetiştirmiş olan Fransız zihniyeti de (vazih fikirler) e haristir; aklın kudretine iman eder.

Mütercimi

İzmir Lisesi Sosyoloji Muallimi

Mustafa Rahmi

Hayatın sırrı

Ehemmiyetine rağmen, hayat meselesi, kat'i halini bulacak bir devreye girmedi. Bununla beraber, biz hakikatta hayatın ne olduğunu bilmediğimizi söylemekle iktifa edecek olursak hata eylemiş oluruz.

Filhakika böyle bir iddia, Fizik ve kimya sahasında mütenevvi tetkikat yapan ve seneden seneye yeni keşiflerde bulunan ve bunlara ait hadiseleri tetkik ederek halen de tetkikle meşgul bulunan, bir çok alimlere nazaran doğru değildir.

Bir hareket mevzuubahs olduğu zaman, her mühendis Fransuva bakouun «eşyanın esrarengiz hareketi» olarak tavsif ettiği «şeyin» ne olduğunu izaha muktedirdir.

Bu mühendis, pistonu işleten buharı yapan Petrol, Kömür, ihtiraki tevlit eden oksijen ve karbon molecullerinin gayri meri hareketlerini bize izah edecektir.

Hayatın tarifi

Fiziyölojist dahi vücudumuzda husule gelen fizik ve kimyaya ait bir çok mühim şeyleri izaha muktedirdir.

Her ne kadar bu izahat bizi hayatın mahiyeti hakikiyesini anlamağa sevketmiyorsa da bu tetebbuat, bizi, vücudumuzun makayızmasına, ve bunun sade makine kısmını izaha kâfi gelecektir.

Hakikattır ki bu izah, bu husustaki terekkiyatın ifadesidir. Fakat ilim ilerledikçe «hakiki mesele» daha karışık bir mahiyet almaktadır.

*
* *

Yanan bir cisme temasında, bağırmağa vakit bulmadan

parmağımızı şiddetle geri çekiyoruz . Fakat bu reflekse ait esaslı bir şey bilmiyoruz. Yalnız biliyoruz ki temas edilen mahalden dimağımıza giden ve mütekabilen saniyede vasatı dört yüz ayak (kadem) süratla gelen bir sinir haberi var. Fakat sinir refleksinin neden ibaret olduğunu bilmiyoruz.

Bütün bildiğimiz şey kaydedilen «infial» canlı maddeden mürekkep ince bir hat üzerinde seyrediyor. Bir elektrik ceryanı tesis ediyor. Bir az karbon gazile birlikte, ufak bir hararet hasıl oluyor. Fakat bu sinir haberini çok az bir surette izaha muktedir bulunuyoruz. ve bunu «canlı madde- nin irtitabilite » si suretine kalbediyoruz . Halbuki bu , hayatı izah etmenin başka bir şeklidir. İhtimal bir gün gelecek, ikinci derecede olan bütün meseleler halledildikten sonra hayata ait esrar da izah edilmiş olacaktır. O halde hayat nedir?

Hayat : Canlı mahlukata Has hususî bir faaliyet tarzıdır.

Ve bu faaliyetin hususiyeti (kendi kendini muhafaza suretile) günler , haftalar , senelerce temadiye muktedir olmasıdır.

Bununla beraber, biz hayatı «canlı mahlukata has bir faaliyet tarzı» snretinde tarif ettiğimiz zamanda bile, hakiki tariftten uzak bulunuyoruz.

*
**

Fakat bu tarifinde bazı faydaları vardır. Bu hiç olmazsa meselenin metafizik safhaya intikal etmesine mani oluyor.

Beşeri makine

Biz, insan nedir? dediğiniz zaman, en mütekâmil canlı tipini nazarı itibare almak suretile bunu izaha kudretliyiz. İnsan haricindeki canlı, mevcudata gelince bunu tetkik bizi daha ziyade hakikata yaklaşıyor! Kuşlar, orman hayvanları arılar , bir gün yaşıyan zambak ve üç bin seneye kadar yaşıyan ağaçlar. Bugün hayatı tarif etmenin mümkün olacağı çok şüpelidir, fakat Herbert Sipenserin «hayat muhitin tabii bir mahsuludur, dediğini kaydetmek te faydadan hali değildir.

Bize gelince, şunu ilâve edeceğiz ki hayat, daima daha ziyade daha fazla gıda, kuvvet, ziya intiba kazanmak arzusu ile meydana gelmiş bir koşudur.

Sırasile kimyakeri, fizikçiyi, biyolojisti dinliyelim. Kimyaker bize diyor ki her canlı mahlûk, protoylazma denilen ve Hüksleyin «hayatın esası addettiği bir maddeden yapılmıştır. Münhasıran kimyevi bir müşabehettir ki, her canlı mahlukun evsafı müşterekesini teşkil eder.

Fakat protoplazme nedir?

Karbonun mürekkebatından luzuci bir maddedir vegayet karışık bir surette karbon, hidrujen potasyum ve soudyomu ihtiva etmektedir. Canlı maddenin, muvaffakiyeti, maliyeci, mucit ve ilâncının mahirane teşebbüsât ve idaresine medyun bir (firmaya) Bizer. kimyaker bize diyecek ki, canlı mahlukun lâburatuvarında icrayı hükmeden intizam çok şayanı hayrettir: Burada her tahrip edilen şeyi bir inşa takip ediyor. ve her uzuv şayanı hayret bir sürat ve intizamla çalışıyor.

Bir fizik mütehassısı da diyecek ki, her şeyin enerjiye ve onun tahavvülâtına inkılâp etmesi için, canlı mahlukun enerji yarattığına itimat etmeliyiz.

Makine nasıl kabili ihtirak mevadî eser haline inkılâp ettiriyorsa organizmin de aldığı gıdanın kimyevi enerjisi hareket hararet, eser ve bazı defalarda ziyaya tahvil ediyor. Diğer taraftan; fizikçi, bize beşeri makineyi hayretle takdir ettiğini söyleyecektir. Zira bunun rendemanı, aldığı gıdaya - makinin sarfettiği mahrukat neticesinde elde ettiği randemana nispetle - daha fazladır.

Hayatın ahengi

Muhakkaktır ki her canlı varlık bir çok fiziki ve kimyevi hadiselerin sahnesidir. Bunlar dünyada eşi bulunmıyan bir ahenk kanununa tabidirler.

Filhakika uzviyetimiz mütemadiyen değişiyor (Bununla beraber bir çok senelerde aynı kuvveti muhafaza etmek iktidarına maliktir.)

Diğer taraftan değişen hayat yeni terakkiyata meydan veriyor. Nesilleri nesiller takip ediyor ve hem de başka başka suretle.

Ruhiyatçı diyor ki hayatı tetkik ettiğim zaman onu idare edenin ruh olduğu neticesine varıyorum. İnsan her harekete zekâsını, izhar ediyor.

Hayata ait tezahüratın bir fiziko şimiden başka bir şey olmadığını tamamen izaha intizaren diyeceğim ki hayat ruhun kendisine ahenk verdiği atomların dansından ibarettir.

Profesör Artur Tomsondan nakli

Asım İsmet

Mıntaka gezintileri

Müfettişler kongresinin pek hayırlı kararlarından birini şüphe-yokki muallimlerin toplu seyyahatleri teşkil etmektedir. Programa tevfikân geçen ayın ilk cumasında Kemalpaşaya giden meslektaşlar 6/11/931 e tesadüf eden hafta başı tatillerini de Seferihisarda geçirmişlerdir. Bu şekildeki gezintilerin bir çok cihetten faideleri vardır.

1 — Ezcümle bunlar; bütün mintaka dahilindeki muallimlerin yekdiğerile tanışmasını temin etmesi.

2 — Etrafımızdaki kazaların ve köylerin iktisadi, içtimai, coğrafi vaziyetleriyle, hayat ve âdetlerine dair yakından müşahedeler yaptırması.

3 — Terbiye işlerinde salâhiyettar muallimlerimizden bilhas-sa kıymetli tetkikler ve konferanslar dinlemek suretiyle istifade edilmesi.

4 — Mintaka müfettişlerinin terbiye ve tedris tatbikatına dair notlarının izahı.

5 — Her muallimin mevzu ile münasibettar kendi tecrübelerini bilgilerini arkadaşlarına anlatması.

6 — Bu konuşmalardan yeni ders senesi için müfit esaslar istih-racı gibi âtiye âzamî rendement taşıyacak mühim noktalar, mühim esaslardır. Seferihisarda içtima mahalli Cümhuriyet mektebiydi. Saat on buçuğa doğru muallim mektebi muallimlerinden Mustaf Rahmi beyefendi tarafından, kıraat ölçüsü mevzuu üzerinde güzel bir mü-sahebe yapıldı. Müteakiben müfettiş Ferit ve Neşet beyler kendi mintakaları dahilindeki mekteplerden aldıkları çok dikkate şayan vasatileri birer, birer okudular. Yalnız arzedeceğim şu muhtelif nok-tainazarlar kısmen münakaşeye sahne oldu:

1 — Kıraatteki ölçü keyfiyetine zamanın, mahallin, kitabın fizi-yolojik şeraitin ve muhitin yapacağı tesirler.

2 — Çocuklardaki mütenevvi şahiyetlerin, durgunların, ağırların

zihni, asabi hissi tiplerin; testin inip çıkmasında ne dereceye kadar amil oldukları mes'elesi.

3 — Çocuğu bizzat kendi tabii iş hayatı içinde, kendi içinden gelen arzuları ve alâkaları dahilinde okutabilmek.

4 — Harici nüfuzlar önünde çocuğun normal kıraat okuyuşunu kaybedebileceği, fikirleri epiyce görüşüldü. Bu hususta muallim mektebi müdürü Refet beyefendinin etraflı beyanâtı, bilhassa mühimdi. Muallim Oğuz beyin okuma odalarına dair yaptığı bir tetkiki severek dinledik. Refet beyin halkla iktisat üzerinde konuşması da çok yerindeydi, ve fazla alâka uyandırdı.

Vali Kâzım Paşa Hazretlerinin, maarif müdürü naili beyefendinin ve kısmen kız, erkek muallim mektebi muallimlerinin de lütfen iştirakleriyle yüzelliye yakın bir mevcut kazanan bu, terbiyevi seyahetlerin bundan sonra da aynı hahişle temdisini bütün kalbimizle temenni ederiz.

İRFAN

Çocuk şiirleri:

Sevdiklerim

Dün annem sordu; can sen
Severmisin hiç beni?
Olurmu hiç sevmeyen
dünyada annesini
Bey babam güle güle
Atıldı: ya beni can?
Fazla değilse bile
Annemden değil noksan
Ya Ayhanı ne kadar
O tırnaksa ben etim
Benim üç sevdiğim var
annem babam kardeşim

Nahit Nafiz

(Geçen nüşamızdan mabat)

D — Muallim kütüphanesinde alınan kitapların mütaleasından hasıl olan fikirlerin teatisi

F — Kaza mektepleri müzelerinden istifade için alınan vesaiti dersiyenin ne dereceye kadar müfit olduğu hususları.

G — İlk tedrisat Müfettişleri tarafından senei dersiyeye zarfında bütün kazaya şamil direktiflerin tatbikatından alınan müsbet neticelerin mütaleası.

K — Kaza muallimleri tarafından tavzih ve tenviri istenen terbiyevi ve tetrisi mes'eleler.

L — Okutulan kitapların mahiyetleri hakkında alınan notlara müstenit fikir teatisi.

M — Muallimlerin hey'eti umumiyesini alâkadar eden kanun, talimatname, emir ve tamimlerin tavzihen ve müştereken mütaleası — meselâ 1702 No. 11 kanun bir çok muallimler tarrfından okunmuştur. Yeniden tabedilen müfredatın elyazısına ait kısmının okunmuş olması. Talimatnamenin muallime tahmil ettiği adres vermek vazife başında muayyen zamanda bulunmak gibi cihetlerden tegafül etmeleri.

İçtima ayları.

Kânunevvel, Şubat, ve Nisan ayları ilk Perşembe günleridir.

Müfettiş	Müfettiş	Müfettiş	Müfettiş
Ferit	İ: Hakkı	Argon	Hüseyin

Lâyihi üzerine söz söyleyecekler buyursunlar.

Şerif B. — Talimatnamede (tedrisata hâlel gelmiyecek tarzda) kaydı var. Habuki talebeyi Perşembe günü vazife ile meşgul etmek Müfettişlerin selâhiyeti dahilinde midir. Biz tedrisatı tatil edebilirmiyiz.

Reis B. — Encümenin bu hususta mütaleası.

Ferit B. — Bu zarurete binaen muallime mezuniyet verilebiliyor. Bunu mezuniyet mahiyetinde telekki ederiz. Burada temenniden ileri geçmiyoruz. Lâyiha bu düşünce üzerine yapılmıştır.

Reis B. — Encümenin mazbatasını reye koyuyorum. Mazbata talimatnameye göre iyi hazırlanmıştır. Bunu derhal kabul etmemiz icap eder, çünkü faydalı bir iştir. Muallimi içtimadan uzak bırakamayız. Mahzurlu görmiyelim, temenni edelim. İçtimalarlar muallimler birbirile tanışmış yekdiglerine yanaşmış olacaktır.

Lâyihayı hey'eti umumiyesile reye koyuyorum. Aynen kabul mu-

vafık mı?

Hey'eti Umumiye — Muvafıktır.

Reis B. — Aynen kabul edilmiştir.

Reis B. — Dün birinci Encümene iade edilen birinci madde üzerinde Encümen tekrar çalıştı. Hazırlanan tetkikat neticesini Ahmet bey okuyacaktır.

(Lâyiha okunmuştur.)

İçtima Riyasetine

Hey'eti umumiyenin gördüğü lüzum üzerine Encümenimize verilen ilk maddenin tekrar tetkikatı yapılmış ve şu neticelere varılmıştır.

1 — Mektep müzeleri hakkında geçen sene çok esash kararlar ve formüller tespit edilmiş bu seneki mesaide bu faaliyete tamamen tatmin eden esasların mevcut olduğu kanaati hasıl olmuştur. Bu itibarla bu mektep müzeleri hususunda yeni bir teklifimiz yoktur.

2 — Talebenin müşahedeye sevki hususunda ve ünite plânlarının müşahedesinin daha şamil ve devamlı olması hususunda müessir olduğundan encümenimiz müttefiktir. Biz bu sene tecrübe olarak tatbik ettiğimiz mekteplerde ünite plânı tanzim edilirken müşahede faaliyetinin daha toptan ve daha etraflı tespitine imkân vermesi, muhiti tetkiklere daha çok fırsat vermesi itibarile diye yevmi plânlarla çalışan mekteplerden farklı neticeler aldık Geçen sene müşahede için tespit edilen formül çok kıymetlidir. Bu kıymeti tamamlamak ancak ünite plânlarının teşmili ile mümkün olacaktır. Yalnız ünite plânı maddesinin tetkiki başka Encümene havale edilmiş olması itibarile noktai nazarımız bir temenniden ibarettir.

3 — Ruhi tetkikler: geçen sene mekteplerde tatbik etmek üzere kabul edilen esaslar tam neticeyi vermemekle beraber bir sene evvelki ruh tetkikler tarzından daha müsbet bulunmuştur. Bilhassa bu tetkikatta çocukta görülen hadiselerin tespiti esas telâkki edişimiz isabetli olmuştur. Biz dikkat ve hafıza tecrübelerinin de muallimlerin şahsı kudretleriyle mütenasip olarak tatbik edilmekte olduğuna kaniiz. Ruh tetkikleri hakkında yazılan eser muallimlere iyi bir rehber olmaktadır. Bu rehberin her mektep kütüphanesinde bulundurulması esastır. Geçen seneki bu samimi

mesai maalesef noksan kalmıştır.

Bu faaliyetin tespiti için muallimlerin ellerinde bulunması icap eden fişler hala mekteplere gönderilmemiştir. Müteakip sene için fiş noksanlığının mevzuu bahis olması şayanı temennidir. Ve bu hususta şimdiden tedabir ittihazı lüzumdur.

4 — Mekteplerde içtimai faaliyetlerin bir formül tahtında yaşayabilmesi için geçen seneki sarfedilen mesai çok kıymetli bir mehaz hazırlamıştır. Bu seneki tatbikatımız her mektepte bu nevi faaliyetlerin tevhidini temin etmiş sınıflara göre teşekkülleri ve bu teşekküllerin mesai tarzlarını muallim arkadaşlar formülden kuvvet alarak tespit ve tayin etmişlerdir. Deyebilirizki proşür muallimlerin bu husustaki bütün müşkülâtına cevap verebilecek mahiyettedir. Bu eserin de her muallim kütüphanesinde bulunması zaruridir.

5 — Sınıf randümanlarının tayininde istinat edilecek esaslara gelince, mintakalarımızda iki senedenberi bu çok lüzumlu faaliyetin tecrübesini yapmaktayız. Bunun gerek teftiş noktai nazarından ve gerek bir muallimin zaman zaman temin ettiği geliri kontrol edebilmesi cihetinden kat'i bir zaruret olarak telâkki ediyoruz. İki senedenberi takip edilen randüman alma faaliyeti daha ziyade sınıfların yalnız malûmat cephelerini ölçmek maksadile yapılmıştır. Bu tecrübeleri yaparken daha ziyade müfettiş arkadaşlarımız kendi mesailerinden kuvvet almışlar, muhitlerinde esash bir mehaz, bir eser bulamamışlardır. Randüman testleri hakkında mevcut olan fikirler nihayet geçen sene müfettişler kongresinde kararlaştırılan mekanizma ile terbiye mecmuasında intişar eden bir makaleden dolmadır. Tatbikatta bir çok müşkilâta maruz kalınmaktadır. Yirmiden hiç aşağıya düşmiyen ve talebesi binleri geçen mektepleri malûmat cephelerini bu malûmat testleri ile yoklamak bir zaruret olmakla beraber çok yorucu ve müfettişi ahkoyan bir iş olmuştur. Gerçi geçen seneki kararlarımızda randüman almak meselesi ihtiyari olarak tespit olunmuştur. Yalnız biz bunu yeni mektebin esash bir icadı diye kabul ediyoruz. Bu yalnız teftiş cihetinden değil muallim cihetinden de lüzumdur. Bu günkü mehaz ve nümune yokluğunu giderecek proşürlere şiddetle ihtiyaç vardır. Kongra bu hususta yüksek ve selâhiyetkar makamattan tenevvür etmek hususunda temennilerde bulunmalıdır.

6 — Ünite plânları mes'elesi ait olduğu encümenden te-

zekkür edilmektedir . Encümenimiz bu hususta mütalea dermeyanına lüzum görmemiştir.

7 — Muhtelif sınıflarda müsterek meyzuların sınıf seviyelerine göre tespiti: Geçen seneki kararlarımızın en özlü olanlarından birisi de bu madde hakkında verilen kararlar olmuştur. Bu sene muallim arkadaşlar bütün mesailerini sınıflara göre tespit ederken mevcut formülden istifade etmek suretile meyzuları tayin etmişler ve geçen seneki karar arkadaşları iyice tatmine kâfi görülmüştür.

Binaenaleyh bu hususta yeni bir teklifimiz yoktur.

8 — Aynı sınıf çocuklarının yaş ve zekâlarına göre şubelere tefriki geçen sene bu hususta verilen karar bazı mekteplerde tatbik edilebilmekle beraber bir çok muhitlerde de imkânsızlık dolayisile tatbik olunamamıştır. Bu kararın aksamasına en büyük sebeplerden biri her mektep muhitinde sınıf şubelerinin müteaddit olmaması olduğu takdirde de semt mes'elesinin müessir olmamasıdır. Bilhassa köylerde tek mektepli kaza merkezlerinde buna imkân bulunamamış ve Vilâyet merkezinde de semt mes'eleleri müessir olmuştur. Karar çok kıymetlidir. Bunun aynen ipka edilmesini teklif ederken bu tatbikatın imkân nisbetinde yapılabileceği noktasını da kabul etmekte encümenimiz bir zaruret görmektedir.

9 — Geçen sene ders senesi kısa olan mekteplerde müfredatın ikmalî hususunda takip edilerek yolun ana hatları ünitelere işaret etmek sureti ile tespit edilmiştir. Bu sene köy mekteplerinde bu esas takip edilmiş ve tatbikatta bir aksama olmadığı görülmüştür. Esas itibarile geçen sene köy mektepleri için işaret edilen üniteler Cumhuriyet köylüsünün yükselmesinde ve teşkilinde kuvvetle âmil olan meyzular olduğunda encümenimiz müttefiktir.

10 — Muhtelit mekteplerin bazı tezahürlerine karşı alınması lâzım gelen tedbirler. Geçen sene kongrasının me-saisinin neticesi olarak selâhiyetkar zatlar tarafından meydana getirilen broşür arkadaşların bu husustaki endişelerini esaslı şekilde gidermiştir. Muallim hatta bir çok müteferrik tezahürlere karşı bile alınması icap eden tedbirlerin bu eserde ana hatları ile görebilecektir. Bu kitabın her mektep kütüphanesinde bulundurulması bir zarurettir Encümenimiz ayrıca bir teklif yapmayacaktır.

11 — Mektep eşyasının mübayaasında gözetilecek esaslar geçen sene bu hususta müsbet bazı esaslar tespit olun-

muştur. Son defa müfettiş arkadaşların iştirakile yapılan bir içtimada mekteplere verilecek tahsisat ve mübayaa edilecek levazım işleri muayyen kalıplarla daha ziyade emniyete alınmıştır. Bu itibarla bu hususta da yeni bir teklifimiz yoktur.

12 — Senelik teftiş programları ile aylık mesai muhtıralarının tahrir şekillerinin tespit ve tevhidî: talimatname-mizle tespit edilen ve geçen sene ki kongra kararlarile tavzif olunan bu madde hakkında da yeni bir teklifimiz yoktur. Bu günkü mesai müfettişlik vazifesini ve talimatının hududu dahilindedir. Bu madde hakkındaki noktai nazarımız bundan ibarettir.

Mualim	Erkek Lisesi			
Mektebi Müdürü	Felsefe Muallimi	Müfettiş	Müfettiş	Müfettiş
Refet	M. Rahmi	Emin	Ahmet	Şerif

Reis B. — Efendim bu madde hakkında söz isteyen var mı?

Hikmet B. — Muhtelit mekteplerde cinsî tezahürler karşısında alınacak tedbirler hakkında tafsîlât nerededir Efendim.

Reis B. — Proşür halinde bir şey yoktur. Müfettişler kongrasına ilâve edilen bir zabıttır. Efendim.

Reis B. — Lâyihayı hey'eti umumiyesile reye koyuyorum. Kabul ediliyor mu Efendim.

Hikmet B. — İlk mekteplerde şimdilik ruhiyat laboratuvarlarının basit vasıtalarını bulundurmak ve bunların mümkün olan yerlerde yavaş yavaş tatbikine imkân vermek faideli olacaktır. Müzede mevcut olan bu şeyleri yavaş yavaş her mektepte bulundurmak iyi olacaktır.

Ahmet B. — İlk mekteplerde şimdilik ruhiyat laboratuvarının tesisine imkân bulmadığım için muallim arkadaşların numune ittihaz edilen Müzedeki mevcut laboratuara müracaat ederek istifadelerini muvafık buluyorum.

Ferit B. — Maarif Emini Fuat beyin riyasetinde içtima eden Maarif meclisinde böyle bir laboratuvarın tesisi Hikmet beyin teklifi üzerine kabul edilmişti. Laboratuvar üç senedenberi teazzu halindedir. İstifade edilmektedir.

Hikmet B. — Benim düşündüğüm her mektepte ayrı ayrı ruhiyat laboratuvarı olmalı. Mademki vesait ve tatbik imkânları vardır, bir rehber de yapılmıştır. Yalnız kavaf esnafının çıkardıkları görülmeler arasında bulunan müzede bir takım vesait gayri kâfi değildir. Bu takdirde her mektebin bu bir takımdan belki aynı zamanda istifade etmesi lâzım geliyor. Bu işi mekteplerin kendi sakin muhitlerinde tatbik etmeleri daha iyidir meselâ kulak muayenesi, burun muayenesi ve

ya daltoniklerin muayenesi için neden bir mektep müzeye kadar gelmeğe mecbur olsun. Müzedeki vesait nihayet muallimlere örnek mahiyetinde olan bir şeydir. Bütün mekteplerin bunlardan istifadesi için bu vesait her mektepte mevcut olmalıdır. Zaten yapılmaz şeyler de değildir. Mukavva kâğıt ve dökmelerden ibarettir.

Reis B — İki fikir var. Laboratuvar muayenelerinin her mektepte yapılması. Yalnız müzede yapılması, birinci teklifi reye koyuyorum (kabul edilmemiştir)

Hikmet B — Ohalde laboratuvar eşyasının yalnız müzede kalmasını muvafık görenlerin esbabı mucibelerini dinlemek faydalı olacaktır.

Emin B. — Bazı mektepler bu günkü vaziyetleriyle bu işi başaramazlar. Bu iş esaslî bir iştir. Müzeyi bir numune vaziyetine sokarsak daha muvafık olur.

Nezahet H. — Merkezin laboratuvarı döküntü halindedir. Bunu tekâmül ettirmeliyiz. Merkezde iki mektepte vardır. Tekâmül etmiş değildir.

Ferit B — Hikmet beyefendi, (neden kabul edilmiyor) denildi. Evvelâ Çocuklar tanıma işini çok geniş tuttu. İlmî ruhiyat tetkikleri yapmak selâhiyetimiz ve imkân haricindedir. Geçen sene bunu tatil ettik. Tatil edilen ruhi tetkikler tamamen yapılmıştır. Rüştüye mezunu olan muallimler bile bunu başarmışlardır. Bu iş laboratuvarla yapılmamıştır. Merkezin teçhiz edilmesi ve mekteplerin buradan istifade etmeleri kâfidir. Mevcut tahsisatımızla hassaların ölçülmesine mahsus aletleri almak bile imkân haricindedir.

Reis B. — Daha mütalea varmıdır Efendim.... şu halde birinci encümenin (Himaye cemiyetleri) hakkındaki mazbatasını okunsun.

(Mazbatayı Şerif bey okumuştur.)

Himaye Cemiyetleri

Encümenimiz himaye cemiyetleri mes'elesini yalnız mekteplerimizdeki fakir ve yoksuz çocuklara gündelik ihtiyaçları için bir yarrım mes'elesi olarak düşünmüyor. Yardımı daha şamil bir faaliyetin bir cüz'u bir cephesi olarak görüyor.

1 — Aile ve mektebi bir birinin mütemmimi haline getirmek, aralarında mevcui tearuzları izale yolunda tedbirler almak ve nihayet her ikisini birleştirerek bir tek maksadın husulüne tevcih etmek işini bu günkü mektep işinin bilhassa memleketimiz mevzuu bahis olunca en esaslı meşga-

lelerinden biri addediyoruz.

2 — Mektepte çocuğu olan her ana babanın mekteple ve mektepte olan biten işlerle yakından ve gerçek bir alâkası vardır. Bazen gizli ve uzakta kalan bu alâka ve merbutiyeti ortaya çıkarmak ve bundan mektep lehine istifade etmek lâzımdır. Taki aile farkında olmaksızın mektebe karşı cephe almamış olsun. Ve mektebin işini bozan bir unsur haline düşmesin.

3 — Mektep çocuk ana ve babalarının zaman zaman kendi çatısı altında toplamalı ve muallim temizlenme, yıkanma, diş fırçalama, çamaşır değiştirme, elbise süpürme gibi en ameli ve hayati işlerden başlayarak çocuğun evde okuma ve çalışmasının temini, ahlâki efadının murakabesi bedeni ve zihni inkişafının takibi gibi terbiye ve hayat mes'elesi hakkında açık ve basit bir lisanla musahabeler yapmalıdır. Bu üğütlerin çok faideli olacağına kaniiz.

4 — Ana ve babaları mektebe çağırdığımız vakit küçük ve kısa müsamerecikler tertip ederek onları memnun etmekte bir tedbirdir.

5 — Sınıf muallimi her hafta muayyen bir günde ayrıca o hafta için tespit ettiği bir kaç çocuğun ailelerini ziyaret ederek çocuklarının ev ve mektep hayat ve terbiyesi hakkında görüşmeli, müdaveleci efkâr etmelidir.

6 — Mektep ve aile arasındaki irtibatın vasıtası olan karneler bir şekil olmaktan kurtarılmalı ebeveyn çocuklarını mektebe ilk getirdikleri zaman onlardan davet vukunda icabet edeceklerine ve mektepten verilecek direktiflerin evde tatbik edileceğine dair taahhütname almalıdır.

7 — Bütün bu işleri ve artta kalan diğer yardım ve yemek işlerini yoluna koymak, çevirmek için her mektep mintekasında teşekkül eden himaye komitesi üzerine almalıdır. Bu komitaya talimatnamesi mucibince semt sakinlerinden bir kaç aile reisi ve bir kaç muallim, dahil olmalıdır.

8 — Bir şehir ve ya kasabadaki komitelerin de bir merkezi teşkilâtı olmalı işleri ve icraatı murakabe etmeli ve direktif vermelidir.

9 — İaşe işi bir semtte oturan hali vakti yerinde aileler tarafından pişmiş yemek göndermek suretile temin edilmelidir. Ve bu iş bir sıraya konmalıdır.

10 — Türk mektebi aileye tealluk eden sıhhi, terbiyevi

ve hayati vazifeleri de omuzlarına almalıdır. Türk milleti diğer milletlerin bulunduğu merhaleye ulaşmak ve bunu en kısa yoldan başarmak için varını yoğunu ortaya koymuş, bütün kuvvetlerini sahneye çıkarmış bir millettir. Bu mektep ailenin işini omuzlamak suretile de iştirak edecektir.

Encümen Reisi
Rafet

Aza
Emin

Aza
Ahmet

Aza
Şerif

Reis B. — Birinci Encümenin lâyihası okundu. Bunun hakkında söz istiyen vormü efendim.

Ferit B.—Vekâletin himaye hey'etlerine taalluk eden talimatnamesi vardır. Bütün bunlar talimatnamenin muhtevası dahilindedir. Encümenin (her mektep) kaydı Vekâletin talimatnamesile tahaluk teşkil ediyor. Muhitin icabatına tevafuk etmemiştir. Encümen bunu himaye etfal gibi bir teşekkül haline sokmak lüzumunu neden his etmiştir. Vekâletin tamiminde tamamen mektebin muhitine munhasır bir şekil tespit edilmektedir. Talimatnameye göre bir senedir faaliyette bulunan himaye cemiyetleri istifadeli olmuştur. Encümen bunu teazzu ettirmek istiyor, izahat versinler.

Reis B. — Söz istiyen var mıdır.

Şerif B. — Mevcut talimatnamenin ihtiyaçlara tamamen cevap vermediğine kaniim. Talimatname ücretle müsamere ve saireyi tahdit etmiştir. Para temini güçleşiyor, bu hususta muallimlerin eline bir rehber verirsek daha faydalı olmaz mı.

Ferit B. — Şerif bey bir müfettiştir. Vekâletin emri vardır, müsamerelerin para ile verilmesi menedilmiştir. Himaye cemiyetlerinin para toplamalarının kanunu vaziyetini avukatlar bile sarahatla tavzih edemediler. Vekâletden himaye cemiyetlerinin bu paraları hangi kanunî maddelere tevfiğe toplayabileceklerini soralım. Yalnız bu noktanın tenevvürü lâzımdır.

Şerif B. — Ferit bey benim söylediğimi tekrardan başka bir şey yapmadılar.

Ferit B. — Encümen, mazbatasında Vekâlete temenni mahiyetinde bir şey kaydetmemiştir.

Emin B. — Lâyiha hazırlanırken bilhassa mazbata muharriri demişlerdi ki (Ebeveyn birliği ile himaye hey'etinin el ele vermesi fayda-

lıdır). Ferit bey, elde mevcut talimatnamenin kayıtları haricinde çıkmanın doğru olacağını söyledi. Müsamere evvelâ aileyi mektebe bağlamak aileyi kazanmak yolundan veriliyor. Buradan işe başlamak lâzımdır. Talimatnameye yeni bir madde ilâve edilecek şekilde teklif yapıyoruz.

Emin B. — Talimatname yemek yedirir, geydirir diyor. Bu nasıl tatbik edilir.

Hikmet B. — Nizamnamenin ücretli teşebbüslere imkân vermemesi maddi muavenetlere mani olmak istemesinden değil belki başka bir gaye ile hareket etmesinden daha ziyade ebeveynle mektep arasındaki manevî tesanüdün temin etmek istemesindendir.

Reis Emin — Mekteplerimizde bir teşkilât var madde halindeki esaslarla ebeveyn birlikleri yapmıştır. Gayesi: mekteple aileyi yanaştırmak terbiye ve tedris işini kolaylaştırmaktadır. Halbuki himaye cemiyeti talimatnamesi maddileşmiştir. Yemeğe, giymeğe ait. biz ebeveyn birliği ile birleştirmeyi manevî kısmından başlamakla gayeye ereceğimizi düşündük, bu noktadan lüzum gördük ve lâyihası o suretle tespit ettik.

Reis B. — Lâyhaların başka maddeleri üzerine söz istiyen var mı? Ferit beyin iane mes'elesini reye koyuyorum.

(Hey'eti umumiyece kabul edilmiştir.)

Dördüncü içtima

15-9-931 saat 9, 30

Mustafa Rahmi beyin Riyasetinde toplanmıştır.

Reis Mustafa Rahmi B. — Celse açılmıştır Efendim. (Ferit bey inzibat meclisleri hakkındaki hazırlanmış lâyihası okumuştur.

Encümen Riyasetine

Mekteplerdeki inzibat meclislerinin bu günkü faaliyeti münferit hadiseler karşısında daha çok idarî tedbirler almaktan ileri geçmiyor. Talimatnamenin: bu komisyon onbeş günde bir defa toplanarak mektebin inzibat işlerinin salim bir tarzda ceryanını mütalea etmesi lâzımdır. Fıkasını ele alarak inzibat meclislerini yukarıda tespit

edilen dar çerçeveden kurtarmak için mevzuu bahis inzibat işlerinin salim tarzı ceryanı olan ufuklarını umumî hatlarla gene talimatnameye tevfiikan tespit ve tavihe girilmiştir.

1 — Cumhuriyet mekteplerinde inzibat cebir ve zicre, mihaniki vasıtalarla istinat edemez. Talebenin bir birleriyle ve muallimlerle münasebetlerinin asıl mihveri sevgi ve saygı olmalıdır.

2 — Mektepteki inzibat yerinde ve yolunda bir saiden sıhhi ve terbiyevî bir oyun faaliyetinden, mazbut ve ahlâkî bir muaşeretten ve umumî menfaatler için hakikî teavün ve tesanütlerden, talebe ile muallimlerin karşılıklı sevgilerinden doğarak itiyatlaşan tabii, hür ve demokratik inzibat olmalıdır. Harici emirler ve tedbirlerle tesis ve tahkim olunan inzibat tarzlarına zaruret miktardınca mevki ve kıymet verilmelidir. O halde inzibat işleri:

- 1 — Cebir ve zecirin men'i
- 2 — Mihaniki vasıtaların meydan almaması
- 3 — Sevgi ve saygının kök salması
- 4 — Mektebin yerinde ve yolunda bir sai tarzı takip etmesi
- 5 — Sıhhi ve terbiyevî bir oyun faaliyetinin hakimiyeti
- 6 — Mazbut ve ahlâkî bir muaşeretin ceryanı
- 7 — Umumî menfaatler için hakiki teavün ve tesanüdün yaşanması

8 — Talebe ile muallimlerin karşılıklı sevgilerinden doğarak itiyatlaşan tabii hür ve demokratik inzibat, fiil, itiyat, anane, nizam ve müessese sahnalarından geçerek tahakkukuna doğru teveccüh etmek.

9 — Zaruret miktardınca mevki ve kıymet verilecek harici emir ve tedbirler.

O halde mektebin bütün hayatını ihtiva eden bu görüş karşısında inzibat meclisi mektebin terbiye nazımı olmak vaziyetine giriyor. Bu meclis icap ederse içtimalarına bütün muallimleri iştirak ettirmek suretile de çalışabilir.

Encümen bu dokuz ana hetti teferruatlaştırmayı talimatname müfredatının tekrarı mahiyetinde telekki etmiştir. Terbiye ve tedris ve vazifeler namı altında mevzuu dahis işler ve müfredatın terbiyevi hedefleri bu teferruatı ihtiva etmektedir.

Eğer inzibat meclisi bu ufuk dahilinde işleri takip ederse

mektepe:

A — Çocukların bedence ve ruhca en salim itiyatlara sahip olmalarını temin edecek bir muhit içinde en lüzumlu bilgileri ve maharetleri kazanmalarını mümkün kılacak.

B — Genç neslin mektebe ilk girdiği günden itibaren içtimai kudreti ve kabiliyetçe müterekki bir inkişafı yetiştirerek millî cemiyete ve Türk Cumhuriyetine ruhen, beden en faideli bir tarzda intibak etmeğe azamî ehliyet kazandıracaktır.

Müfettiş
F. Oğuz

Müfettiş
İ. Hakkı

Müfettiş
M. Argun

Müfettiş
Hüseyin

Reis B. — Umum hakkında söz isteyen var mı efendim.

Emin B. — Dokuzuncu madde mühimdir. Harici emir ve tedbirlere zaruret miktardınca yer verilecektir deniliyor. Bunun için bir ölçü yoktur. Zaruret miktarı nedir. Encümen bizi tenvir etsin.

Ahmet B. — Programı öyle görüyorum. Self gavernement idaresine benziyor. Aakadaşlar bu idare tarzı hakkında muhtelif makalelerle tenevvür etmişlerdir. Bizde aile terbiyesi hakimdir. Biz daha ziyade bunun tatbiki yolunu öğrenmeliyiz, bunu araştırmak lâzımdır.

Reis B. — Başka söz isteyen varmı?

Ferit B. — Bir arkadaşımız hâricî emir ve tedbirler için çerçeve çizilmesini istiyor. O halde her madde için bir çerçeve ister. Mektep canlı bir varlıktır. Bunun hududu tayin edilemez. O bir hayat kadar am ve şamildir. Ahmet bey inzibat şeklinin self gavernemente uygun olduğunu ve lâıyık derecede tenevvür edilmediğini söylüyor. Muallimlere yol göstermek lâzımdır. İnzibat şeklinin tatbiki safhalarına ait ameli bilgiler ve kararlar vardır. Gayemiz nizamnameler vucude getirmek değildir. Talimatnamenin tayin ettiği veçheyi tasrihtir. Her sınıf muallimi çocuk teşekküllerine ait kararlarla ne tarzda hareket edeceğini biliyor. Yol gösteren rehberler muallimin elindedir. Maksudımız mekteplerde bu güne kadar ceryan eden inzibat meclisi faaliyetini deniştirecek tarzda bir çare aramaktır. Münferit hadiselerle uğraşmaktan kurtarmak arkadaşlarımızın daha ziyade söyleyeceği birinci noktadır.

Emin Bey — Umumî esas cihetinden arkadaşımızı takdir ederiz. Encümenin mesaisi kıymetli, Yalnız ben böyle formül halinde tespit

edilen bazı esaslarda müphemiyet görüyorum.

Meselâ birici maddede cebir ve zecir ve dokuzuncu maddede harici emir ve tedbirler var bunlar nedir. Bunlar arasında müşareket var zaruret miktarının ölçüsü yapılamazsa bu şahsi vaziyete göre değişecektir. Meselâ ceza kastediliyorsa fazla ileri gidilmiş olcaktır. Çok vazih kısımlarda vardır.

Reis B. — Ben şöyle anlıyorum. İnzibatta esas sevgi ve saygıdır. Fakat fevkalâde ahvalde inzibat meclisi münisip görürse talimatname-deki harici maddeler tatbik edilmelidir.

Emin B. — Dokuzuncu maddeye lüzum yoktur.

Ferit B. — Tetkik edilen maddeler talimatnamenin satırlarıdır. Meselâ Cebir ve Zecirin meni diye bir madde vardır. Bu maddeler ayrı ayrıdır.

Emin B. — Bir noktada Ferit bey ile birleşemiyoruz. Bu günkü mektep hayatında cebir ve zecirin zaruretle yapılacağına kaniim. İmkânsız kahr yapar. Terbiye aciz değildir. Ceza tatbiki zarurettten doğar. Bu günkü terbiye buna manidir. Birinri, ikinci madde arasında bir yakınlık var.

Ferit B. — Arkadaşımızın şimdiki sözleri ile evvelki sözleri tezat halindedir. Arkadaşımız harici tedbirlerle zeciri birbirine karıştırıyor. Halbuki bunlar ayrı ayrı şeylerdir. Talimatnameler bunu tavzih etmiştir.

Emin B. — Bazı maddelerin lüzumundan bahsettim. Sevgi ve saygı vazihdir. Adabı muâşeret vardır.

Reis B. — Emin bey kendi noktai nazarını okurken madde madde tespit ediniz.

Emin B. — Birinci, ikinci madde arasında birlik vardır. Bu maddeleri..

Ferit B. — Arkadaşımızın sözleri tezat halinde.

Reis B. — Son söz Emin bey.

Emin B. — Harici emir ve tedbir cebir ve zecirle münasebattardır. Meselâ teneffüsten mahrimiyet bir nevi zecir demektir.

Vahit B. — Zaten bunlar talimatname maddeleridir. Bunları madde madde okuyarak kâbul etmek salâhiyetimiz olmadığını zannediyorum.

Şerif B. — Talimatname inzibat meclisinin başmuallimle iki mu-

allimden tereküp ettiriyor. Halbuki inzibat meclisi teşkil edilmeyen yerlerde ne tedbirler alınır.

Ferit B. — Şerif beyin temas ettiği nokta mühimdir. Teşekkür ederim. Biz inzibat meclisine bir veche arıyoruz. Biz bir çıkıntı yapıyoruz. İnzibat meclisine iki muallim kâfi gelmezse diğer muallimlerde iştirak edebilir. diyoruz. Bazı kararlarda sınıf mualliminin iştirak etmesi kaydı nasıl muvafık ise bütün çocuklar hakkında verilecek kararların da tabii bütün muallimlerin iştirakile yapılması pek tabii telakki edilebilir.

(böyle bir madde teklif edebiliriz)

Reis B. — Başka söz istiyen var mı?

Neşet B. — Mes'ele tavazzuh etmiştir.

Şerif B. İnzibat meclisi kararlarının tatbikinde ihmalkârlık yapılsa, vazifeler yapılmazsa bunu kuvvei müeyyedesine ne olmalıdır.

Ferit B. — Bu fikir varit değildir. Hepimizin vazife ve mes'uliyetini tayin eden talimatname ve kanun vardır.

Şerif B. — İnzibat meclisi olmiyan mekteplerde Encümenin İnzibat meclisleri hakkında tespit ettikleri esasların teşmilini teklif ediyorum.

Resis B. — Encümen mukarreratını - Şerif beyin teklifi de ilâve edilmek suretile - hey'eti umumiyece kabulünü teklif ediyorum.

Kabul ediliyor mu?

Hey'eti umumiye — Kabul edilmiştir.

Beşinci İçtima

15—9—931 saat 15

Kongra Mustafa Rahmi beyin riyasetinde toplanmıştır.

Reis Mustafa Rahmi B. — İçtimaa başlıyoruz Efendim.

(hazırlanan tek defterler hakkındaki lâyiha'yı Vahit bey okumuştur.)

Kongra Riyasetine

Encümenimizin tek defterler hakkındaki noktai nazarı aşağıya sırasile tespit edilmiştir.

1 — Tek defterler biri defter ve diğeri dosya halinde olmak üzere iki tip olacaktır.

2 — Muallim tek defterlerin tanziminde rehber olmalıdır. Amil olmalıdır. Matlup çocuğun faaliyetidir. Çocuk temizlik içinde intizamla

iş görmek itiyadını kazanmalıdır.

3 — Tek defterlerin çizgisiz olması çocuğa hürriyet içinde iyi ve düzgün yazmak itiyadını kazandıracaktır.

4 — Aynı zamanda bu defterlerin bir de fihristi bulunmalıdır.

5 — Konamıyacak eşya için her telebeye mahsus kutular müşahhas faaliyetlerin bir seri halinde tespiti bu şekildeki sandıklar müşahade zamanlarında elde edilen mevzuata ait eşyanın ve yahut çocukların bizzat işlerini koymalarına yarayacak malzemenin canlı bir varlığı.

6 — Çocuklar müşahedelerinde kısa ve mülahhas cümlelerle not almayı öğrenmelidir. Muallim lüzumsuz ve faidesiz zaman kaybettiren yazılarla cetvelin doldurulmaması için çocuklara nasıl not alınacağını ve akıl defterinde nelerin bulunacağını muhtelif temrinler vasıtasile belletmelidir.

7 — Müşahedeye ait eşya getirmek için çocukların her birerinde örneği yaptırılacak olan torbalar bulunmalıdır. Torbalar müşterek te olabilir. Torbaların haki renkte olması ve ağzından büzmeli bulunması matluptur. Böcekler için atrap ve nebatlar içinde teneke kutular temini temenniye şayan görülmüştür.

Encümenimizin senelik plânlar hakkındaki nokta nazarı

Muallim arkadaşlar sene başında ünitelerini mevsimlerin üç aylık hudutları dahilinde haftalık ve ya onbeş günlük zamanlara tevzi ediyorlar. Fakat tabiata ait olan ünitelerde hadiselerin tezahürünü zaman itibarıyla isabetle tespiti imkân yoktur. Bu isabetsizlik bilahara haftayı ileri ve ya geri almak gibi bir arıza ile telafi edilmektedir. Buna mahal bırakmamak için ancak senelik tecrübelerden kuvvet almağa çalışmak emniyetli bir yol olabilir. Bu itibarla her sınıf muallimi seneyi yaşarken ünitelerin tabiattaki tezahür zamanlarını mevsimin ay ve haftalarına nazaran tecrübe mahiyetinde tespit edecektir. Bilahara sene sonunda mıntaka dahilindeki aynı sınıf muallimlerinin tecrübelerinden doğan müşterek esaslar yeni senenin senelik plân tevziatı için mehak kıymetini kazanacaktır. Bu nokta etrafında bağcılık, intaş, kurbaların uyanması gibi üniteler misal olarak alınabilir.

2 — Senelik plânda ünitelere tahsis edilen zamanlarda mevzuata kifayet veya adami kifayeti nokta nazarıdan şayanı münakaşa görülmüştür. Tecrübeler bazan bu imtidat müddetinin hatalarını tayinde arkadaşların yanılabilirliklerini hissettirmektedir. Bu takdirde muallim bu müddeti kısaltmak veya uzatmak ihtiyacını duyuyor. Bu mevzu münakaşa edilen

cepheleri sıra ile şunlardır.

A — Bu müddet sınıfların tabii seviyeleri karşısında ünitenin genişleme ve ya daratması zaruretleri ile telalüf eder.

B — Bu müddet mevzu mahalli kıymeti ile alakadardır. İzmirde bağcılık ünitesine azami zamanı bahsetmek bağları mahdud olan yerlerde daha kısa daire içinde tamamlamak zarureti tabiidir.

C — Muallim arkadaşların üniteye vereceği ehemmiyet uzun ve ya kısa olması üzerine tesir ediyor. Bir muallim köyde pire, bit ve sivri sinek gibi ünite mevzuuna daha geniş zaman tahsis etmek ihtiyacını diğer bir muallim şehirde bu ünite üzerinde nisbeten daha az gün ayırmak lüzumunu duyabilir bazı üniteler bir muallime kısır diğerine zengin görünebilir. İkinci sınıfın yurdumuz ünitesi bir şehirde çok geniş zaman ister. Bir köyde ve ya kasabada bu zaman daha mahdud olabilir. Binaenaleyh üniteye tahsis edilecek zaman mes'elesinde indilikten uzaklaşabilmek için yaşanan senelerin tecrübelerinden kuvvet almak esası kabul edilmiştir. Bu itibarla her muallim tatbik ettikleri ünitelerin talebettiği kâfi zamanı tecrübe edecek ve kanaatlerini kaydedeceklerdir.

Senelik plânda alaka merkezinin lüzumı gayri müfariki olan mevzuun ana hatlarını hulâsa etmeğe müsait bulunan kelime ve tedbirler için bir hane ayrılmıştır. Bu hanede muallim o üniteye yaşarken çocuğa mal edeceği en mühim kelimeleri toplar. Kurbayı mevzu bahis eden üniteye istihale hayır cemiyetleri ünitelerinde Hilâli ahmer, Himayei etfal, sınıf teşekkülleri ünitelerinde intizam, gurup gibi....

Bu kelimelerin sınıf seviyelerine nazaran çoğalıp azalması çocuğun kazandığı kültür cihetinden kolay ve ya güç olması alaka merkezinin hususî kıymeti ve ehemmiyetine göre lüzum ve ya ademi lüzumu mevzu bahis olabilir. Bu noktada da tecrübelerden ilham alınmalıdır.

4 — Muhtelif dersleri Hayat bilgisi etrafında toplamak bizde muayyen bir tecrübenin takibini istemektedir. Hesap müfredatının paralar ve mikyasatın diğerlerine, kerrat cetvelinin ezberlenmesi ne tealluk eden faaliyet muhtelif ünitelere tevzi edilmektedir. Resim eliş madeleri de aynı mahiyete haizdir. İşte bu tevzi keyfiyetinde de en müsait ve maksada en elverişli olan alaka irtibatı bulabilmek için vaki olan tecrübeleri esas tutmak noktası münakaşa ve kabul edilmiştir. Yapılan tecrübeler yine kaydedilmeli.

5 — Bir ünite yaşatılırken senelik plâna kaydedilen ders vasıtalarına ait tecrübeye kayde değeri. Tetkiklere nazaran hangi vasıtaların sınıf mesaisile meydana gelebileceği ünitenin tatlılığında bidayette hatıra gelmiyen ve hangi vasıtanın ihtiyaç halinde karşıya çıkabileceği hangi muhitlerde müşahede faaliyetlerin zenginleştirilebileceği bütün bu cihetlere ait tecrübelerinde şuurlandırılması için tespiti lâzımdır.

Encümeniz İlk mekteplerin birinci sınıfında çalışan muallimlere bulundukları muhite nazaran 300 kelime ile okutma ve yazma makânizmasını çocuk seviyesine nazaran hangi kelimelerin temin edebileceği hakkında bir anket açılmasına karar verilmiştir.

Encümenimiz tesisatta irtibatın sunilikten kurtarılmasına ve mektepte tabii şeraitin temin edilmesine muallimlerin nazari dikkatini celbetmeği faydalı görmüştür.

Reis	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Hikmet	Nezahet	M. Rahmi	Neşet	Asım	Reşit	Vahit

Reis B. — Söz isteyen varmı efendim.

Ahmet B. — Bir tek defter bir de dosya mevzuu bahis oluyor. Dosyaların daha iyi olduğu iddia ediliyor. Çocuğa verilecek itiyatı düşünmek lâzımdır. Defter daha muvafıktır. Çocuk yazısını beğenmediği takdirde dosyadan çıkarır. atar. Masraf artar ilk itiyadı iyi vermek lâzımdır.

Ferit B. — Tek defter kararına esas bütün fikrin sefatından bahsetmek isterim. Toplu tedris hakkında ilk ameli bilgilerimizi aldığımız kitap matmazel Hamaidin dokroli usulüdür. Bunda tek deftere Hayat defteri deniliyor. Hayat mevzularına sahne olduğuna nazaran Hayat defteri en uygundur. Ayrıca Adol Feriye'nin mektebe ait filmde bu hayat defterlerinin kabı, sahifeleri muhteviyatı tamamen çocuğun mesaisine aittir. Evvelâ muhafaza müteakiben ilk üniyete ait faaliyet vesikaları bir tertip ve tanzim dahilinde tasnif ve terkibe tabi tutularak çocuk tarafından yazılıyor. Cenevre sergilerinde gördüğümüz hep kalın bir zemin üzerine geçirme yapıştırma ve albüm vaziyetindedir. Bu Hayat defteri adı ve defterin tekevvünü şeraiti üzerinde geçen sene epeyce ısrar ettik. Nurettin bey arkadaşımızda bu fikirde idi.

Encümen iki fikir karşısında kalmış maddeyi de o şekilde tespit etmiştir. Mazbataya nazaran filhakika arkadaşların mıntakalarında defterler ayrı şekildedirler. Tek defter işini serbest bırakalım şekil kara-